

21. gadsimta skola – sākumskolas skolēni ar īkšķīšiem novērtē apgūto vielu

Lai veicinātu patstāvīgas mācīšanās prasmes un spēju novērtēt iegūtās zināšanas, Ventspils Centra sākumskolas skolotāja ir ieviesusi īkšķīšu metodi.

Atgriezeniskā saite skolotājam

Šādā veidā – paceļot īkšķīti uz augšu, leju vai sāniem – bērns var izvērtēt savu varēšanu, nebaidoties atzīt to, ko vēl nav uztvēris vai paguvis iemācīties, skaidro Ventspils Izglītības pārvaldes Metodiskā dienesta vadītāja un **iespējamās misijas** atbalsta programmas veidotāja Inga Pāvula.

“Risks ir tad, ja skolotājs nepaivaicā, ko nozīmē bērnu paceltie vai nolaistie īkšķīši. Piemēram, ja skolotāja prasa, lai paceļ īkšķīšus tie, kas zina, cik ir 3 reiz 5, tad ļoti svarīgi vienam arī pavaicāt atbildi, lai nav tā, ka visi ceļ īkšķus pēc inerces.

Alternatīva īkšķīšiem var būt arī luksofora metode, kad bērni vērtējumu sniedz ar zaļo, dzelteni vai sarkano krāsu, un tā ir ļoti ātra un efektīva atgriezeniskā saite skolotājam par to, kā turpināt mācību procesu,” novērojusi I. Pāvula.

Ko tu šodien iemācījies?

“Pētījumi rāda, ka bērnam sākumskolā daudz svarīgāk ir iemācīties atrisināt divus piemērus, bet par septiņiem vēl zināt, kā tie būtu jārisina, vai, piemēram, redzot rezultātu, mācēt pastāstīt, kā pie šāda rezultāta var nonākt, nevis **drillēt** deviņus vienādus piemērus pēc kārtas,” stāsta **iespējamās misijas** atbalsta programmas veidotāja un uzsver, ka tādējādi tiek attīstīta pašvadības un pašizziņas kompetence, ka bērns spēj aprakstīt mācīšanās procesu.

“Ir skolēni, kuriem šāda prasme veidojas dabiski, un visbiežāk tie ir bērni, kuriem ģimenē vecāki pēc skolas prasa nevis: “Cik tu šodien dabūji?”, bet: “Ko jūs šodien skolā darījāt? Ko tu šodien iemācījies?” Tas būtu labāks veids, kā uzsākt sarunu. Nevis: “Kā tev gāja?”, jo atbilde būs: “Normāli!”, bet jautāt: “Redzēju E-klasē, ka jums dabas mācībā ir tēma par gājputniem, ko jaunu par tiem uzzināji?” Ir arī pētījumi, kas rāda – daudz labāk, ja vecāki nevis pilda mājasdarbus kopā ar bērniem, bet sarunājas par to, ko un kā viņi pašlaik mācās,” rezumē I. Pāvula.

Priekšnoteikums veiksmīgai karjerai

Nākotnē darba tirgus kļūs arvien mainīgāks. Lai veiksmīgi mainītos tam līdzī, būs jāprot apzināt un novērtēt savas stiprās un vājās puses, lai spētu tās pilnveidot.

Jau patlaban ir prognozes, ka tuvāko piecu gadu laikā darba tirgus pārveidosies vairāk, nekā tas noticis pēdējos 50 gados. Daudzas profesijas izzudīs, to vietā radīsies jaunas. Lai mainītos līdzī, būs svarīga prasme novērtēt, ko es jau zinu un protu, bet ko vēl vajadzētu uzlabot, lai es būtu konkurētspējīgs. Svarīgi, lai šo prasmi bērni apgūtu jau sākumskolā.

“Darbinieki nereti domā, ka vērtējums par viņu darbu ir jāsniedz citiem, taču tā ne vienmēr notiek. Lai pastāvīgi pilnveidotos, ir jāattīsta prasme sevi analizēt, piemēram, novērtēt, vai tas, kā es paveicu uzdevumu, apkalpoju klientu, ir atbilstoši tam, ko no manis gaida klients un darba devējs? Tas ir viens no priekšnoteikumiem, lai neapstātos uz vietas, bet turpinātu attīstīt savu karjeru – novērtēt, kādas zināšanas un prasmes man vēl ir nepieciešamas, lai virzītos uz nosprausto mērķi,” saka **Swedbank** Karjeras centra vadītāja Rita Majore.

Jāvērtē prasmes, nevis bērns

Arī izglītības psiholoģe Sabīne Vilciņa uzsver, ka spēja apstāties un pavērot savu rīcību ir ļoti svarīga un tiek saistīta, piemēram, ar labākiem akadēmiskajiem sasniegumiem. “Sevis apzināšanās ir domāšanas prasme, kas ļauj bērnam precīzi saredzēt sevi, novērtēt savas darbības, emocijas un reaģēt atbilstoši situācijai.

Vecāki var palīdzēt šo spēju attīstīt, atspoguļojot bērniem viņu pašu uzvedību vai izjustās emocijas. Piemēram, kad bērns ir sadusmojies, teikt: "Redzu, ka esi dusmīgs par to, ka brālis paņēma tavu mantu." Tādējādi bērns spēj labāk apzināties, kā un kāpēc viņš jūtas tā, kā jūtas.

Vēl vecāki var izveidot sarakstu ar pienākumiem mājās un novērtēt to izpildi. Vai, piemēram, likt bērnam pašam novērtēt, uz cik ballēm viņš šo pienākumu ir veicis. Salīdziniet abus vērtējumus un paskaidrojiet arī, kādus faktoros jūs ņemāt vērā, lai šo darbu novērtētu," stāsta psiholoģe.

Un tad var iedrošināt bērnu sevi novērtēt un prognozēt, piemēram, kā viņam pašam šķiet, cik labi varētu veikties rītdienas kontroldarbā, vai kā viņam liekas, cik ilgu laiku prasīs kāda uzdevuma izpilde un cik grūts vai viegls, viņaprāt, ir konkrētais uzdevums.

Vienlaikus ir ļoti svarīgi uzsvērt, ka vērtētas tiek prasmes, nevis bērna personība. Un tad, ja bērnam kaut kas nav izdevies, tas neliecina, ka viņš šajā mācību priekšmetā ir neprašs, bet rāda to, ka šī mācību viela vēl nav apgūta, tāpēc tai jāpievērš lielāka uzmanība.